

Bölüm 5

ERGENLERİN ÖZ-KİMLİK GRAFİKLERİNİN AİLE İŞLEVESELLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR İDİYOGRFİK ÇALIŞMA¹

Erdinç ÇAĞLAYAN²

İsmail SANBERK³

GİRİŞ

Ergenlik dönemi için sıklıkla ifade edilen gelişimsel görevlerden biri kişisel ve sosyal kimliğin oluşturulmasıdır. Kimlik, bireyin öz-bilinç (bir kimsenin kim olduğuna dair bilgisi) ve benlik tasarımı (kendini şekillendirme ve değiştirme becerisi) kapsamaktadır (Oerter & Dreher, 2002). Benlik tasarımı sıklıkla bir kimsenin kendini ve çevreyi bilişsel olarak ne şekilde yapılandırdığı ile ilişkili olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamaya göre 'ben' ve 'dış dünya' arasındaki sınırın birey tarafından nasıl bir değişkenlik içerisinde gerçekleştirdiği dikkate alınmaktadır. Shavelson & Boluş'a (1982) göre benlik tasarımı, bireyin kendi ve çevresi ile ilgili bellekte depoladığı bütün bilişsel temsilleridir.

Bireyin kendini ve çevresindeki objeleri, olayları ve kişileri bilişinde ne şekilde yapılandırdığı Kelly'nin (1955) kişisel yapılar kuramında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ergenin kendini, ailesini, aile üyelerini ve aile içerisindeki ilişkileri ne şekilde yapılandıracağı onun güncel ve geçmiş yaşantıları ile doğrudan ilgilidir. Kelly'e (1955) göre kişinin belirli bir obje ile ilgili deneyimleri, onun söz konusu bu objeye dönük ne tür kişisel yapılar geliştireceğini belirlemektedir.

Kişisel yapı, bir kişinin kendi deneyimlerini oluşturmak ya da yorumlamak, açıklamak ya da tahmin etmek (yordamak) için kullandığı düşünce kalıplarıdır (Hjelle & Ziegler, 1992). İnsanlar dünyaya, gerçeklikle başa çıkmak için kendi yarattıkları ve daha sonra dünyanın meydana geldiği gerçeklere uydurmaya çalıştıkları, şeffaf yapılar ya da şablonlar aracılığıyla bakarlar. Bu şeffaf yapıları ya

¹ Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü PDR Anabilim Dalı'nda yapılmış olan aynı başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

² Uzm. Psk. Danışman, Hayriye Kemal Kusun İlkokulu, erdinccaglayan@gmail.com

³ Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fak. PDR (ABD), mailsanberk@gmail.com

KAYNAKLAR

- Allen, P. B. (2002). *Personality Theories: Development, Growth and Diversity*. (4th edition). Allyn & Bacon, Boston: Pearson.
- Axford, S., & Jerrom, D. W. A. (1986). Self - esteem in depression; a controlled repertory grid investigation. *Br J Med Psychol*, 59 (1), 61-68.
- Bartholomew, U. (1993). Die Selbst-Identitäts-Grafik. In: Scheer JW & Catina A (Hrsg.). *Einführung in die Repertory Grid-Technik. Bd Huber, Göttingen*, 2, 30-37.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7 (2), 147-178.
- Bortz, J. & Döring, N. (2006). *Forschungsmethoden und evaluation für Human und sozialwissenschaftler*. Heidelberg: Springer.
- Böker, H. (1999). *Selbstbild und Objektbeziehungen bei Depressionen: Untersuchungen mit Der Repertory-Grid-Technik und dem Gießen-Test an 139, Patientinnen mit depressiven Erkrankungen*. Darmstadt: Steinkopff.
- Böker, H., Hell, D. & Budischewski, K. (2000). Personality and object relations in patients with affective disorders: Idiographic reseach by means of repertory grid technique. *J. Affect. Disord.* 60 (1), 53-59.
- Brewer, M. B. & Gardner, W. (1996). Who is this "we"? Levels of collective identity and self representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 83-93.
- Brokenhagen, A., Klapp, B. F. & Brähler, E. (2008). Differences in the psychic representation of the body in bulimic and anorexic patients: A study with the body grid. *Journal of Construct Psychology*, 21 (1), 60-81.
- Brokenhagen, A., Klapp, B. F. & Schoeneich, F. (2005). Differences in body image between anorexics and in-vitro-fertilization patients: a study with Body Grid. *GMS Psychosoc Med*, 2 (1)-11.
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) El Kitabı*. Ankara: Özgüneli Matbaası.
- Button, E. J. & Warren, R. L. (2002). Self-image in anorexia nervosa 7.5 years after initial presentation to a specialized eating disorders service. *European Eating Disorders Review*, 10, 399-412.
- Cipolletta, S. (2011). Self-construction and interpersonal distances of juveniles living in residential communities. *Journal of constructivist psychology*, 24(2), 122-143.
- Dunn, J. & Plomin, R. (1996). *Warum geschwister so verschieden sind [Why siblings are so different]*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Ewen, R. B. (2003). *An Introduction to Theories of Personality*. (6th. Edition). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Feist, J., & Feist, G. J. (2006). *Theories of Personality*. (6th. Edit.). Boston: McGraw Hill.
- Feixas, G., Erazo-Cacedo, M. I. & Harter, S. L. (2008). Construction of self and others in unipolar depressive disorders: A study using repertory grid technique. *Cognitive Therapy and Research*, 32(3), 386-400.
- Feixas, G., Montebruno, C. & Dada, G. (2010). Self construction, cognitive conflicts and polarization in bulimia nervosa. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 10 (3), 445-457.

- Fransella, F., Bell, R. & Bannister, D. (2004). *A manual for repertory grid technique*. (Second Edition). England: John Wiley & Sons.
- Grice, J. W. (2008). *Idiogrid: Idiographic analysis with repertory grids, version 2.4*. Department of Psychology, Oklahoma State University, Stillwater.
- Hall, S. C., Lindzey G. & Campell, B. J. (1997). *Theories of Personality*. (4th Edition), New York: Wiley.
- Härtling, F. (1998). *Selbst-Objekt-Beziehung bei Patienten mit bipolaren affektiven Psychosen. Ein Operationalisierungsansatz mit der Selbst-Identitäts-Grafik*. Diss. Uni-Frankfurt.
- Henry, R. M. (1987). Moral belief structure and content, self-identity and parental favouritism as determinants of moral judgement stage. *Journal of Moral Education*, 16 (1), 3-17.
- Hjelle, H. L. A. & Ziegler, J. D. (1992). *Personality Theories: Basic Assumptions, Research and Applications*. (3th Edition). McGraw-Hill Publishing.
- İftar, K. G. & Tekin, E. (1997). *Tek Denekli Araştırma Yöntemleri*. (Birinci Basım). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Kelly, G. A. (1955). *The psychology of personal constructs (vols. 1 and 2)*. New York: Norton.
- Makhlouf-Norris, F. & Jones, H. G. (1971). Conceptual distance indices as measures of alienation in obsessional neurosis. *Psychological Medicine*, 1 (5), 381-387.
- Markus, H. R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychol. Rev.* 98. 224-53
- Mottram M. A., (1985). Personal construct in anorexia. *Journal of Psychiatric Research*, 19, 291-295.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. (Çev. Ed. Özge, S.). İstanbul: Yayın Odası.
- Norris, F. M & Norris, H. (1972). The obsessive-compulsive syndrome as a neurotic device for the reduction of self-uncertainty, *Br. J. Psychiat.*, 121, 277-288.
- Norris, H., & Makhlouf-Norris, F. (1976). The measurement of self-identity. In Slater, P. (Ed.), *The Measurement of Intrapersonal Space by Grid Technique. Explorations of Intrapersonal Space*, vol. 1. (79-82). London: Wiley.
- Oerter, R. & Dreher, E. (2002). Jugendalter. In Oerter, R. & Montada, L. (Ed.) *Entwicklungspsychologie*, 5, (258-318). Weinheim: P.V.U.
- Ravens-Sieberer, U., Bettge, S. & Erhart, M. (2003). Lebensqualität von Kindern und Jugendlichen - Ergebnisse aus der Pilotphase des Kinder- und Jugendgesundheits surveys. *Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz*, 46 (5), 340-345.
- Rychlak, F. J. (1981). *Introduction to Personality and Psychotherapy: A Theory Construction Approach*. (2th Edition), Boston: Houghton Mifflin.
- Sanberk, İ. (2020). Kişisel Yapılar Kuramı. Burhan Çapri (Ed.) *Geçmişten Günümüze Kişilik Kuramları* (519 - 539). Ankara: Nobel Kitapevi.
- Senkel, A. L. (2010). Mögliche Auswirkungen der Doppeldiagnose ADHS und sucht auf das Selbstkonzept betroffener Jugendlicher. Alice Salomon-Hochschule für Sozialarbeit und Sozialpädagogik Berlin University of Applied Sciences.
- Shavelson, R. J. & Bolus, R. (1982). Self-Concept: The Interplay of Theory and Methods. *Journal of Educational Psychology*, 74 (1), 3-17.

- Sim, T. (2006). Adolescent drug abuse in Chinese families: An insider perspective. *Journal of Constructivist Psychology*, 19(4), 321-341.
- Slater, P. (1977). *The measurement of intrapersonal space by grid technique*. (Vol. 2). Dimensions of intrapersonal space. London: Wiley.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1 – 19
- Steinberg, L., Lamborn, S. D. & Darling, N. (1994). Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 65 (3), 754 – 770.
- Strachan, A. M. & Jones, D. (1982). Changes in identification during adolescence: A personal construct theory approach. *Journal of Personality Assessment*, 46 (5), 529-535.
- Ugazio, V. & Castiglioni, M. (2014). Socialization models and the construction of self. *Journal of Constructivist Psychology*, 11 (1), 3-29, DOI:10.1080/10720539808404636
- Will, H. (2011). *Selbst-objekt-beziehungen: Bei patientInnen mit manischen störungen*. Univ. Frankfurt am Main, Doctoral Dissertation.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.